Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Holm, Harald Emil Larsenius

Titel: BREV TIL: Skrøder, August Ludvig FRA: Holm, Harald Emil Larsenius (1868-12-06/1868-12-07)

Citation: Holm, Harald Emil Larsenius: ”BREV TIL: Skrøder, August Ludvig FRA: Holm, Harald Emil Larsenius (1868-12-06/1868-12-07)”, i *Ungdomsbreve 1868-70 mellem Harald Holm og August Skrøder*, C. C. Petersens Bogtrykkeri, s. 115. Onlineudgave fra Danmarks Breve: https://tekster.kb.dk/text/letters-001991772-000-shoot-L0019917720000019.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Ungdomsbreve 1868-70 mellem Harald Holm og August Skrøder

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Læs Public Domain-erklæringen

Holm, Harald Emil Larsenius, *Ungdomsbreve 1868-70 mellem Harald Holm og August Skrøder,*

Kjøbenhavn, den 6te Dec. 68.

Kjære Skrøder!

Du har rigtignok Grund til at være vred på mig, at jeg først nu skriver Dig til, skjønt det snart er 14 Dage siden jeg fik dit Brev, og jeg kan ikke en Gang undskylde mig med Travlhed, for jeg kunde nok fået såmegen Tid; men jeg må med Skamme rent ud bekjende, jeg gad ikke — ja det må Du nu ikke misforstå, som om jeg særlig havde tabt Lysten til at skrive til Dig, for det var langt fra, men jeg gad overhovedet Ingenting, skjønt gad er vel egenlig et galt Ord, for jeg vilde gjerne gjøre så det Ene og så det Andet, men det blev ikke til Noget, og det floveste for mig selv var det, at jeg bestandig så, jeg Intet udrettede, og idelig bebrejdede mig selv, men uden at det hjalp. Jeg kunde sidde i min Stol s. 116og beslutte at gjøre det eller det, jeg vilde rejse mig op, men jeg blev siddende, ligesom lænket til Stolen med Lænker så stærke som det Glejpner-Bånd, Fenrisulven blev bundet med, men rigtignok ligeså usynlige og uhåndgribelige. Jeg kunde sidde sådan i hele Timer og døse hen i en ufrivillig Sløvhedstilstand, så jeg fik en Forsmag på, hvordan Livet i de Gamles Helhjem måtte være. Men jeg var syg, det var en åndelig Sygdom, og legemlig Sygelighed slog sig til, jeg var og er endnu slemt forkjølet, og jeg var mat både på Legeme og Ånd. Men Dådløsheden, som var mig fuldt bevidst, pinte og plagede mig, så jeg var nærved at fortvivle; jeg syntes mig et Egern i en Trumle, der løb og løb og kom dog ikke af Stedet; ja jeg gjennemlevede egenlig hos mig selv Arnes Fortvivlelse i Loen Morgenen efter at han havde drukket sig fuld. For jeg er også fejg, gyselig fejg og har ikke for to Skilling Vilje.

Rent galt var det i Onsdags, måske fordi jeg i Tirsdags-Aftes havde ærgret mig dygtigt i Klubben over, at der var så dødt, så pjattet og flovt, og over at jeg ikke selv formåede at bringe en bedre Ånd i den; i Onsdags-Formiddag, da jeg havde lidt Tid tilovers, satte jeg mig da til at skrive til Dig i et meget mørkt Lune og Brevet blev også derefter, det blev en Række Jeremiader over min Usselhed, og jeg kunde ikke holde ud at skrive det færdigt; Jeremiaderne skal Du nu slippe for, — der er vel allerede nok her i Begyndelsen, men der er nogle Ting, der i den sidste Tid har gjort mig så glad, og dem slipper Du ikke for. — Se, midt under den Sygelighed, jeg beskrev Dig ovenfor, hændte der mig Noget, som jeg længe har længtes efter, — jeg drømte. Du ler vel, Skrøder, men det er virkelig sandt, jeg længtes sådan efter at drømme, for jeg har drømt så smukt i min Barndom; Drømmen synes mig så fuld af Poesi og mit Liv er så fattigt der-s. 117på; hvad jeg ikke kunde nå i Dåd, vilde jeg så gjerne nå i Drømme; og Drømmen kunde vel nok føde Dåd igjen, man har jo set så galt før, skjønt jeg ved jo nok, det er især de vågne Drømme; imidlertid lå jeg mangen Aften, før jeg slumrede ind og mangen Morgen, naar jeg lige var vågnet, og lukkede Øjnene og ventede på, at Drømmens Alf skulde røre ved mine Øjenbryn, så Synerne kunde begynde; men det endte gjerne med, at jeg ganske prosaisk faldt i Søvn. Men nu drømte jeg — ja Drømmene var der ikke stor Stads ved, de er ikke værd at fortælle, men jeg drømte dog, og det gjorde mig glad; jeg så også i Drømmen mig selv, som jeg burde være, og lidt har det måske hjulpet.

Dernæst er der nogle Ting, som også rigtig glæder mig, skjønt man måske vil sige det er lutter Forfængelighed, og skjønt jeg er nærved at tro det selv; men Du skal dog have dem; de har styrket mig såmeget. — Da jeg nu sådan fortvivlede over, at jeg var så sølle, at jeg ingen Ting kunde virke, at jeg var så poesiløs, åndløs og kold, at jeg stødte Folk bort med mit tilsyneladende Hovmod, og at jeg ingen Venner kunde vinde — ja, jeg glemte virkelig for en Stund både Dig og Jacobsen o. m. f., så kom jeg med Et til at tænke på, når jeg Lørdageftermiddag kommer ud hos Høgsbros, og Børnene juble mig imøde, og det lyder gjennem Haven og det hele Hus: Nu kommer Holm. Det var mig en stor Opmuntring i Tankerne at møde alle de venlige Øjne og Ord og i den hyggelige Stue tage Plads ved Bordet for at læse Et eller Andet op for denne lille Kreds, der ligefra Fruen til de små bitte Børn betragter min Komme som en hel Fest. Det følte jeg var mine Venner, og skjønt jeg ingen ret Grund så til deres Venskab for mig eller Glæde over min Oplæsning, som den ældste Dreng kan gjøre bedre, så tænkte jeg dog som så, der er vel nok en Grund, om man end ikke kan give s. 118Grund for det, det kan man dog nok sjælden for Venskab. — Saa tænkte jeg på, når jeg sidder og fortæller Historie i Frk. Køhlers Skole; som oftest er det kun meget småt og næsten uden Virkning, men undertiden kan jeg dog se på de lyttende Pigebørns strålende Øjne, at der er Ånd i mine Ord, og at det går dem til Hjærtet; og det er mest, når jeg er helt borte i Fortællingen, så jeg knap selv ændser, hvad jeg siger og hvordan Ordene falder; men når jeg mærker det, så bliver jeg så lykkelig og måske også noget overmodig, så det på èn Gang brister for mig, og jeg taler koldt og tørt, så det går hen over deres Hoveder, og Ilden slukkes i deres Øjne. — Men at dog mine Ord kan nå til Hjærtet fik jeg forleden et Bevis på, og Du kan aldrig tro, hvor jeg blev lykkelig ved at høre det. Du må nu vide, at for omtr. 2 År siden skrev jeg en Sang til Barfods Sølvbryllup (fordi han havde stiftet Velgjørenhedsskolen); den Sang havde nu Fru Høgsbro på en eller anden Måde fået fat i og læste den forleden for Gårdmand Termansen, et af de elskeligste, dybeste og alvorligste Mennesker jeg kjender, og den lokkede Tårer i hans Øjne og fik ham til at udbryde: Hvem der kunde få sådan en Dom over sit Liv! — Nu må Du nu ikke tro, jeg skriver den Virkning på min Sangs Regning alene; men det gjorde mig så inderlig glad, fordi det viste mig, at Ånden også kan virke gjennem mine Ord, og det er jo min stadige Bøn, at det må forundes mig foruden at nå mit evige Mål, så også her i Livet at blive et Åndens Redskab, et Åndens Talerør, så jeg må kunde vinde Sjæle for det, som har grebet mig selv.

Sådan lever jeg da og i Grunden er Gud så god imod mig, så det er en Skam, jeg er så misfornøjet og gnaven, som jeg tit er; men det ærgrer mig dog sådan, når jeg som f. Eks. siden dit siste Brev ikke har kunnet komme op til Bøcher; det fornøjede mig, at I nu var kommen på det Rene, og din s. 119ModersDom

over ham havde også meget at sige for mig; jeg vilde have talt med ham, men traf ham først i Formiddags ude hos Trier; han vilde også have haft fat i mig. Nu i Aften var jeg hos ham, men han var ude. På Tirsdag skal jeg derop igjen, og jeg glæder mig næsten til det. — Bogen, som Du vilde have, at han eller jeg skulde skaffe, skal vi tales ved om på Tirsdag. — Da jeg kom til at nævne Trier her, skal jeg med det Samme hilse Dig fra ham (og fra Jacobsen, Jensen, A. Hansen) ; der var Avktion ude hos ham idag; og Du får, hvis Du ikke alt har fået det, et Brev fra flere af Kredsens Medlemmer; vi skal nemlig have et Julegilde, som tegner til at blive meget morsomt, og som kan blive helt stadseligt; thi foruden de 3 β hver Deltager skal give, er der ved Avktionen allerede indkommet henved 9 Rd. og er for flere Daler tilbage; vi må endelig have Dig med, når Du kommer herind i Ferien. — Siden var vi henne og blev fotograferede en masse. — Tanken om Julegildet er egenlig udgået fra Klubben, som det gjerne kan være jeg gjorde Uret i Tirsdags-Aftes; thi der var rigtignok intet rigtigt Foredrag og ingen egenlig Discussion, men kun en broget Vrøvlen om ingen Verdens Ting; men Adolf i det Mindste mener, der var meget godt, og at det var min egen Skyld, når jeg kjedede mig, og han har måske Ret, for jeg var jo så løjerlig; — og desuden følte jeg jo så godt ifjor, da jeg selv var Formand, hvor svært det er at holde den godt gående flere Aftener igjennem; derfor var det jo også, jeg selv iår nedlagde min Formandspost, fordi jeg ikke magtede at sætte det igjennem, jeg vilde; Madsen er en ypperlig Formand, meget bedre end jeg, ufortrøden virksom og opfindsom, men det kniber også for ham. — Dine Bemærkninger til Engelskundervisningen har både Adolf og jeg nydt godt af, og Du skal have mange Tak for dem. — Du skal få Hamme-s. 120richs Forelæsninger over den engelske Kirkehistorie om et Par Dage, for så er han færdig; det er rigtignok ikke godt førte Hefter, men Du får tage til Takke. —

Men se nu begynder jeg på en Gang at skrive så usammenhængende og afbrudt om Alverdens Ting imellem hverandre; der skulde dog gjerne være lidt Orden i det; Orden er en god Ting ligesom Renlighed. — Endnu er vi ikke færdig med vor Forhandling om Dannelse og Undervisning. Jeg tror ikke man ved Undervisningen, siger Du, aldeles kan skille Hjertets og Forstandens Dannelse. Nej, det har Du Ret i; det tror jeg netop heller ikke, og det er just derfor jeg mener de Fag er unødvendige, der ensidig uddanner Forstanden som Mathematikken og tildels Sprogene; jeg holder kun fast på de Fag, der samtidig kunne uddanne Hjærtet og Forstanden, altså fornemlig Historien og Naturhistorien, af hvilke den første udvikler den mere åndelige Side af Følelse og Fantasi, medens den siste udvikler den mere legemlige Side. (Du forstår jo nok denne Forskjæl) ; og begge tror jeg nu rigtignok kan uddanne Forstanden, den praktiske Forstand, Livsforstanden — eller hvordan jeg skal udtrykke mig for ret at blive forstået — den Forstand, der behøves for at kunne leve og udfylde sin Plads som Menneske i de forskjællige Forhold, man kommer i. Jeg mener ikke, at disse Fag, som de i Almindelighed drives, udretter dette, men det er min faste Overbevisning, at de kan gjøre det. Jeg ringeagter ikke den theoretiske Forstandsudvikling, men jeg anser den ikke for nødvendig til almindelis Dannelse, som Alle kan være fælles om. Det, det kommer an på for alle Mennesker, er ikke såmeget at kunne gjøre theoretiske Slutninger, som derimod at have Forstand på Livet, og det må dog nok Enhver indrømme, at man får ganske anderledes Forstand på det Liv, s. 121der rører sig om En, og den Verden, man går og står i, gjennem Historie og Naturhistorie (og Physik) end gjennem Sprogkundskab og Mathematik. – Jeg tvivler ingenlunde om, at man kan vække Børns Interesse for Engelsk, og at det kan more dem, tvertimod jeg ved det af Erfaring, ja nede i Velgjørenheden er der flere af mine Drenge, der har Interesse for Mathematik; men det kommer ikke først og fremmest an på at vække Interesse sådan i al Almindelighed; nej, det er Hovedsagen, hvad Interessen gjælder. Jeg tror nu, at Interessen for Sprog eller Math. hos et Barn i de 99 af 100 Tilfælde kun er Glæden over at kunne komme med eller Stoltheden over sin egen Dygtighed; hvad er der også i disse Fag, der kan vinde deres Interesse? de mathematiske Sætninger og Udviklinger? de sproglige Forbindelser og Særegenheder? de vækker vist sjælden nogen sådan stor Interesse hos et Barn; og om så var, hvad beviser det: at Barnet var anlagt til en lærd Mand, men hvad Betydning havde det for hans almen-menneskelige Uddannelse. Den Interesse, man kan vække hos Børnene ved Sprog og Math. tror jeg kan stilles i Klasse med den, man vækker hos dem ved »at fortælle Historier« for dem om Løst og Fast; den Interesse, man fremkalder ved Historie og Naturhistorie mener jeg derimod har en ganske anden Betydning for deres hele fremtidige Tankeliv og Livsvirksomhed. — Vor Uenighed fremlyser måske klarest på følgende Punkt. Hvor meget jeg nemlig end må agte Din øverste pædagogiske Regel, at det først kommer an på at lære Børnene at lære, og hvor sand den end er for sådanne Fags Vedkommende som Sprog og Math., så mener jeg dog den for den hele Undervisning og navnlig for H. og N. ikke har samme store Betydning. Undervisningens Hovedmål er efter min Opfattelse at lære Folk at leve, og det at lære er kun en Biopgave s. 122og tilmed ikke den første, som jeg mener er at lære dem at elske. — Jeg tager aldeles bestemt Sigte på det virkelige Liv og dets Krav, og betragter det som unødvendigt, der ikke ligefrem kræves til et sandt åndeligt Menneskeliv; jeg tager på en vis Måde utilistiske Hensyn, men i en anden Mening, end man plejer at bruge Ordet.

Har Du ellers set, at Mellempartiets Forespørgsel om Almueskolevæsenet har været for? Forhandlingen var just ikke til stor Ære for Folketinget. De Fleste mente, at Almueskolevæsenet stod godt her i Landet, og man anvendte sagtens også det gamle tåbelige Bevis herfor, nemlig at »Alle kan læse og skrive«; men Kultusministeren talte godt. Det er en udmærket Mand, ikke af de glimrende Hoveder, men med god sund Forstand, Hjærtet på det rette Sted og Øje for, hvad det gjælder om. Skjønt han sagde adskilligt Snak, så var det Meste ypperligt, og hvis Du ikke har læst hans Tale, må Du se at få fat i den.

En anden Rigsdagssag havde jeg Lyst at høre Din Mening om; det er Theatersagen. Høgsbro er jo bestemt

mod Theatret som Statsanstalt, men i denne Sag kan jeg ikke stemme med »det nationale Venstre«; for som jeg éngang har udviklet for Dig, jeg mener, Staten bør sørge for at alle Åndsvirksomheder frit kan komme til at røre sig, og at den derfor ligeså vel skal understøtte Kunsten som de to andre Åndsformer Religion og Videnskab. Den sande Kunst tror jeg ikke kan trives uden Understøttelse fra Staten; det er mig derfor en given Ting, at Understøttelse bør Theatret have og ingen Almisse; men hvad jeg ikke er på det Rene med, er om det skulde være et Privattheater, der fik et vist klækkeligt Tilskud fra Staten på visse Betingelser, eller det skal være en offenlig Anstalt, som hidtil; og endelig forstår jeg mig ikke på, om det er for lidt Penge Kommissionen s. 123vil bevillige; blot det kan jeg se, at de Blade, der er for Theatret, gjør altfor store Fordringer og opløfter alt for høje Hyl. — Om Hovedsagen vilde jeg gjerne høre, hvad Du har at sige.

Men nu kan det være nok for i Aften. Hils Frk. Bertha Reimers fra Jacobsen og mig og ønsk til Lykke; vi havde hørt om Forlovelsen. At hun var glad ved mit Besøg var vist ellers kun en pæn Talemåde, for jeg holdt mig en Del tilbage derovre på Gram; det var Jacobsen, der spillede Hovedrollen, jeg var kun Statist.

Du mente sist, Dit Brev var kjedeligt, men det var langtfra, det var meget indholdsrigt i al sin Korthed; blot mit lange Brev måtte indeholde så meget. Skriv nu blot snart et rart Brev igjen og straf mig ikke, fordi jeg har smølet sålænge.

Harald Holm.

7. Dec. Morgen.

For lidt siden fik jeg dit Brev, og jeg sidder endnu og ærgrer mig, hvor Du dog kan drille slemt; og jeg har jo slet ikke fortjent den Slags Drilleri, men bliv bare ved med det; det er netop det, der driller allermest; det går mig helt ind til Hjærtet, — og jeg bliver så glad ved det. Tak for dit rare Brev, tak, og straf mig snart ligeså grusomt igjen. — Jeg skal blot først have et Par Timer, så skal jeg bringe Brevet til din Moder.

Din Ven.